

Odůvodnění

Obecná část

Vysvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy, odůvodnění jejích hlavních principů

S účinností od 1. ledna 2007 byl vydán zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, který stanovuje životní minimum jako minimální společensky uznanou hranici peněžních příjmů fyzických osob k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb a existenční minimum jako minimální hranici peněžních příjmů osob, která se považuje za nezbytnou k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb na úrovni umožňující přežití. Platné částky životního a existenčního minima, které byly stanoveny s účinností od 1. ledna 2007, byly naposledy valorizovány nařízením vlády č. 409/2011 Sb., o zvýšení částek životního minima a existenčního minima od 1. ledna 2012.

Částky životního minima jsou odstupňovány podle pořadí osob v domácnosti a věku nezaopatřeného dítěte (nezaopatřených dětí).

Částka existenčního minima je stanovena v jednotné výši. Existenční minimum nelze použít u nezaopatřeného dítěte, u poživatele starobního důchodu, u osoby invalidní ve třetím stupni a u osoby starší 68 let.

Hlavní využití životního a existenčního minima je v zákoně č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, kde plní rozhodující úlohu při posuzování hmotné nouze i jako sociálně ochranná veličina. Životní minimum se také využívá v zákoně č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, při zjišťování nároku na některé dávky, případně při výpočtu jejich výše. Další využití životního minima je v soudní praxi pro stanovení alimentálních povinností, v případě exekucí pro nezabavitelné částky podle nařízení vlády č. 595/2006 Sb., o způsobu výpočtu základní částky, která nesmí být sražena

povinnému z měsíční mzdy při výkonu rozhodnutí, a o stanovení částky, nad kterou je mzda postižitelná srážkami bez omezení (nařízení o nezabavitelných částkách), v zákoně č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů, pokud jde o finanční podporu azylantů, v zákoně č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, pokud jde o dostatečné prostředky k pobytu na našem území, v zákoně č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců, ve znění pozdějších předpisů, pokud jde o finanční podporu cizince požívajícího dočasnou ochranu, a dále pro osvobození od poplatků (např. za televizi a rozhlas; tyto poplatky má rodič povinnost platit, pokud je jeho dítě umístěné v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc).

Životní minimum ani existenční minimum od 1. ledna 2007 nezahrnuje nezbytné náklady na bydlení. Ochrana a pomoc v oblasti bydlení pro jednotlivce a rodiny s nízkými příjmy je řešena samostatně v rámci systému státní sociální podpory poskytováním příspěvku na bydlení a v systému pomoci v hmotné nouzi doplatkem na bydlení. V podmínkách pro poskytování příspěvku na bydlení byly stanoveny určité limity v podobě tzv. normativních nákladů na bydlení, které jsou diferencovány podle velikosti obce, formy bydlení a počtu členů domácnosti. Tyto normativní náklady na bydlení jsou každoročně vždy od 1. ledna upravovány podle očekávaného vývoje nájemného, cen energií a dalších služeb tak, aby příspěvek na bydlení v příslušném roce zahrnoval odpovídající dynamiku nákladů na bydlení.

Vzhledem k významu životního a existenčního minima v systémech sociální ochrany je důležité částky životního a existenčního minima upravovat v souladu s vývojem spotřebitelských cen tak, aby jejich výše odpovídala nezbytným nákladům na výživu a ostatní základní osobní potřeby.

Podle valorizační podmínky uvedené v zákoně o životním a existenčním minimu vláda může částky životního minima a částku existenčního minima zvýšit svým nařízením v pravidelném termínu od 1. ledna, pokud vzrostou náklady na výživu a ostatní základní potřeby v rozhodném období alespoň o 5 %.

Platné částky životního a existenčního minima byly naposledy valorizovány od 1. ledna 2012 o 9,0 %. Další dva roky nebyla naplněna valorizační podmínka,

a tudíž nemohla vláda ke zvýšení částek životního a existenčního minima přistoupit. V následujících letech byla valorizační podmínka naplněna, k navýšení příslušných částek životního a existenčního minima ale na základě posouzení zejména ekonomických a sociálních souvislostí nedošlo (zejména v souvislosti se snahou posílit pracovní příjmy před příjmy ze sociálních dávek).

V rozhodném období (tj. od října 2011 do září 2018) pro valorizaci částek životního a existenčního minima v pravidelném termínu od 1. ledna 2019 došlo k naplnění valorizační podmínky, neboť skutečný nárůst příslušného indexu spotřebitelských cen bez bydlení, vody, energie a paliv v tomto období podle sdělení Českého statistického úřadu činil 11,1 %.

Částky životního minima a částku existenčního minima se navrhuje od 1. ledna 2019 zvýšit podle uvedeného skutečného nárůstu nákladů na výživu a na ostatní základní osobní potřeby o 11,1 %.

Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy se zákonem, k jehož provedení je navržena, včetně souladu se zákonným zmocněním

Předložený návrh nařízení vlády o zvýšení částek životního minima a existenčního minima je v souladu se zákonem č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů, a se zákonným zmocněním uvedeným v § 9 odst. 1 tohoto zákona.

Hodnocení souladu navrhované právní úpravy s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů Evropské unie a obecnými právními zásadami práva Evropské unie

Návrh nařízení vlády není v rozporu s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů EU, ani s obecnými právními zásadami práva Evropské unie. Právo Evropské unie příslušnou oblast neupravuje a přenechává ji vnitrostátnímu právu.

Předpokládaný hospodářský a finanční dopad navrhované právní úpravy na státní rozpočet a na ostatní veřejné rozpočty

Valorizace částek životního minima a částky existenčního minima se projeví ve zvýšení úrovně sociálních dávek, které jsou od životního a existenčního minima odvozovány, a zároveň dojde ke změně okruhu příjemců dávek poskytovaných v závislosti na výši příjmu.

V souvislosti s navrhovanou úpravou částek životního minima je možné v roce 2019 předpokládat zvýšené výdaje na sociální dávky v rozsahu cca 454 mil. Kč, z toho na dávky pomoci v hmotné nouzi 359 mil. Kč a na dávky státní sociální podpory 95 mil. Kč, které budou zabezpečeny v rámci rozpočtu dávkových systémů v kapitole 313-MPSV.

Vyšší výdaje na nepojistných sociálních dávkách z titulu navýšení částek životního a existenčního minima v celkové výši 454 mil. Kč v ročním vyjádření se promítnou do dávek státní sociální podpory (95 mil. Kč) následujícím způsobem – u přídatku na dítě se předpokládá zvýšení počtu dětí s nárokem na dávku cca o 10, 5 tisíc, u porodného se předpokládá navýšení cca o 2,8 tisíc případů, u příspěvku na bydlení je dopad vzhledem k marginálnímu počtu dotčených případů neměřitelný.

V rámci dávek pomoci v hmotné nouzi se zvýšení částek životního a existenčního minima zcela promítne do příspěvku na živobytí (359 mil. Kč), který se zvýší a velmi mírně se rozšíří okruh osob s nárokem na dávku cca do 1000 oprávněných osob.

Dopad na ostatní veřejné rozpočty se nepředpokládá.

Dopad na životní prostředí, specifické skupiny obyvatel a podnikatelské prostředí České republiky

Návrh nařízení vlády o zvýšení částek životního a existenčního minima nesouvisí s problematikou ochrany životního prostředí a nemá na něj žádný vliv. Nemá dopad ani na podnikatelské prostředí a specifické skupiny obyvatel (např. zdravotně postižení, národnostní menšiny apod.).

Zhodnocení dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti mužů a žen

Navrhované zvýšení částek životního a existenčního minima nařízením vlády je ve vztahu k zákazu diskriminace a z hlediska principu rovnosti mužů a žen neutrální.

Zhodnocení dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů

Navrhovaná úprava nebude mít dopad na ochranu soukromí ani ochranu osobních údajů, neboť jde pouze o změny technického charakteru.

Zhodnocení korupčních rizik

V navrhované právní úpravě nebyla shledána žádná rizika, která by mohla vést ke korupčnímu jednání.

Zhodnocení dopadů na bezpečnost a obranu státu

Navrhovaná úprava nebude mít dopady na bezpečnost nebo obranu státu, neboť se navrhovaná opatření této oblasti nijak nedotýkají.

Hodnocení dopadů regulace - RIA

K návrhu nařízení vlády nebylo v souladu s čl. I. 3 Obecných zásad pro hodnocení dopadů regulace (RIA) zpracováno hodnocení dopadu regulace (RIA), neboť navrhovaný právní předpis obsahuje pouze parametrické změny technického charakteru a nemění věcně žádný jiný právní předpis.

Zvláštní část

K § 1 až 3

Předloženým nařízením vlády se navrhuje od 1. ledna 2019 valorizovat částky životního a existenčního minima v pravidelném termínu o 11,1 %.

Jednotlivé částky životního a existenčního minima jsou zaokrouhleny na desetikoruny.

Částku životního minima se navrhuje zvýšit u jednotlivce z 3 410 Kč (o 380 Kč) na 3 790 Kč, u první osoby v domácnosti z 3 140 Kč (o 350 Kč) na 3 490 Kč a u druhé a další osoby v domácnosti (která není nezaopatřeným dítětem) z 2 830 Kč (o 310 Kč) na 3 140 Kč. Částku životního minima pro nezaopatřené děti se navrhuje valorizovat u dětí ve věku do 6 let z 1 740 Kč (o 190 Kč) na 1 930 Kč, od 6 do 15 let z 2 140 Kč (o 240 Kč) na 2 380 Kč a u nezaopatřených dětí od 15 do 26 let z 2 450 Kč (o 270 Kč) na 2 720 Kč.

U rodiče samoživitele s jedním dítětem do 6 let celkové životní minimum po zvýšení jeho příslušných částek vzroste o 540 Kč, tj. ze 4 880 Kč na 5 420 Kč a u čtyřčlenné úplné rodiny s dětmi ve věku 8 a 10 let o 1 140 Kč, tj. z 10 250 Kč na 11 390 Kč.

Částku existenčního minima se navrhuje zvýšit z 2 200 Kč (o 240 Kč) na 2 440 Kč.

Návrh předpokládá zachování reálné úrovně částek životního a existenčního minima z 1. října 2006.

K § 4

Částky životního minima a částku existenčního minima se navrhuje zvýšit s účinností od 1. ledna 2019. Návrh je předkládán v souladu s platnou zákonnou valorizační podmínkou, podle které může vláda částky životního a existenčního minima zvýšit nařízením v pravidelném termínu od 1. ledna, pokud příslušný index spotřebitelských cen ve stanoveném rozhodném období vzroste alespoň o 5 %.

Navrhované zvýšení částek životního a existenčního minima od 1. ledna 2019

Životní minimum	Platné částky od 1. ledna 2012	Částky od 1. ledna 2019	Zvýšení	
	(v Kč za měsíc)		Rozdíl (v Kč)	Index (v %)
Jednotlivec	3 410	3 790	380	111,1
První osoba v domácnosti	3 140	3 490	350	111,1
Druhá a další osoba v domácnosti, která není nezaopatřeným dítětem	2 830	3 140	310	111,0
Dítě do 6 let	1 740	1 930	190	110,9
Dítě od 6 do 15 let	2 140	2 380	240	111,2
Dítě od 15 do 26 let ^{*)}	2 450	2 720	270	111,0
Existenční minimum	2 200	2 440	240	110,9

^{*)} nezaopatřené